

Analysis of the Educational-Social Effects of Developing and Promoting Sport for All in the Outskirts of Holy City of Mashhad

Ehsan Asadollahi *

Assistant Professor, Department of Sports Management, Sanabad Golbahar Institute of Higher Education, Mashhad, Iran

Abstract

Failure to pay attention to the outskirts of cities has caused educational and social damage. The purpose of the current research was to analyze the educational-social effects of developing and promoting public sports in the outskirts of the holy city of Mashhad. This research was applied in terms of purpose and descriptive-correlation in terms of analysis method, and data collection was done in the field. The statistical population was formed by all the marginal citizens of Mashhad city. The statistical sample was calculated using Cochran's formula and 384 people were selected by simple random. The tool and method of data collection was a researcher-made questionnaire on the development and promotion of public sports and a researcher-made questionnaire on the social effects of sports resulting from documentary studies and interviews with experts. The data were analyzed using descriptive and inferential statistics methods with the help of SPSS version 21 and Amos software. The findings showed that the development and promotion of public sports has a role in social capital, social security and social harms in the outskirts of the holy city of Mashhad. According to the results of the research, the authorities can take steps to empower and improve marginalized people through public sports as the best solution to deal with educational and social harms.

Key words: Sport for All, Social Capital, Social Security, Social Injuries.

Original Research Article

Received: 2024-04-16

Accepted: 2024-08-17

* Corresponding Author: E-mail: ehs.asadollahi.spr@iauctb.ac.ir

How to Cite: Asadollahi E. Analysis of the Educational-Social Effects of Developing and Promoting Sport for All in the Outskirts of Holy City of Mashhad, Journal of Innovation in Sports Management, 2025; 4(1):1-17.

تحلیل آثار تربیتی - اجتماعی توسعه و ترویج ورزش همگانی در حاشیه کلان‌شهر مشهد مقدس

احسان اسداللهی* | گروه مدیریت ورزشی، موسسه آموزش عالی سناباد گلپه‌هار، مشهد، ایران

چکیده

عدم توجه به حاشیه شهرها موجب بروز آسیب‌های تربیتی- اجتماعی شده است. هدف پژوهش حاضر تحلیل آثار تربیتی- اجتماعی توسعه و ترویج ورزش همگانی در حاشیه شهر مشهد مقدس بود. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش تحلیل از نوع توصیفی- همبستگی بود که جمع‌آوری داده‌ها به صورت میدانی انجام شد. جامعه آماری را کلیه شهروندان حاشیه نشین شهر مشهد تشکیل دادند. نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران محاسبه و تعداد ۳۸۴ نفر به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار و روش گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته توسعه و ترویج ورزش همگانی و پرسشنامه محقق ساخته اثرات اجتماعی ورزش حاصل از مطالعات اسنادی و مصاحبه با خبرگان بود. داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی و با کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ و Amos مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که توسعه و ترویج ورزش همگانی بر سرمایه اجتماعی، امنیت اجتماعی و آسیب‌های اجتماعی در حاشیه شهر مشهد مقدس نقش دارد. با توجه به نتایج پژوهش مسئولین می‌توانند با توانمندسازی و بهسازی حاشیه‌نشینان از طریق ورزش همگانی به عنوان بهترین راهکار جهت مقابله با آسیب‌های تربیتی و اجتماعی، گام بردارند.

واژه‌های کلیدی: سرمایه اجتماعی، امنیت اجتماعی، آسیب‌های اجتماعی.

* نویسنده مسئول: E-mail: ehs.asadollahi.spr@iauctb.ac.ir

مقدمه

امروزه بر اثر گسترش تمدن و صنعتی شدن جوامع، شاهد رشد بی رویه اقتصاد و شکوفایی تکنولوژی هستیم؛ لکن به موازات این رشد از فعالیت‌های جسمانی روزمره بیش از پیش کاسته شده و وجود فرصت‌های فراغت مشهودتر از گذشته شده است. مسئله اوقات فراغت زاییده پیشرفت تکنولوژی و فرهنگ است و از یک مسأله صرفاً اجتماعی فراتر می‌رود. جهان پیشرفته با تدبیر و سیاست‌گذاری در زمینه اوقات فراغت گام‌های بلندی را بر می‌دارد و شعار تمدن فراغت را با نسبت طولانی‌تر شدن اوقات فراغت از طریق کاهش ساعات کار مطرح می‌کند (فهم‌دوین و اسداللهی، ۲۰۱۵، ۴۱). هدف اوقات فراغت اختصاص زمانی برای آرامش، تغییر، تفریح و شرکت آزادانه در فعالیت‌های اجتماعی و ورزشی می‌باشد و تمام کشورها در هر مقطع از تاریخ که قرار داشته باشند با مسئله اوقات فراغت مردم رو به رو هستند و داشتن اوقات فراغت و نحوه گذران آن به عوامل مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مربوط می‌شود (اسدزاده و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۰۸). ورزش به‌عنوان یک ابزار چند بعدی با تأثیرات گسترده، جایگاه و نقش خود را در گذران اوقات فراغت سالم و لذت بخش متجلی ساخته است. همچنین تأثیر آن بر اقتصاد، سلامتی افراد، آموزش و پرورش، روابط اجتماعی، پیشگیری از بسیاری از مفاسد اجتماعی و انحرافات اخلاقی رو به گسترش در جامعه به وضوح قابل درک است (پوجا و کرسستین^۱، ۲۰۱۹، ۳۶۱؛ اسداللهی و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۱). در حقیقت امروزه انگیزه مردم از شرکت در فعالیت ورزشی رسیدن به درجات بالا و دستیابی به یکی از اصول المپیک (سریع‌تر، بالاتر، قوی‌تر) نمی‌باشد و مسابقه کمترین نقش را در تمایل آنان به ورزش ایفا می‌کند. این در حالی است که کسب سلامتی، تندرستی، نشاط، روابط اجتماعی و دوری جستن از بیماری‌ها، مهم‌ترین انگیزه‌های شرکت در ورزش می‌باشد (لوپز و همکاران^۲، ۲۰۱۷، ۳۷۹) و ورزش‌های تفریحی به شیوه‌ای استاندارد برای ارتقاء سلامت فردی و کیفیت زندگی تبدیل شده‌اند، بطوریکه سیاست ورزش برای همه

یا ورزش همگانی^۳ اتخاذ گردید تا آستانه مشارکت ورزشی را پائین‌تر بیاورد و چشم‌انداز ورزشی متکثری فراهم آورد (وان^۴، ۲۰۱۸، ۱۱۸).

سیاست ورزش همگانی به معنی خلق فرصت‌ها و محیط مطلوب، از طریق همکاری تمام سازمان‌های درگیر (دولتی و غیردولتی) تحقق می‌یابد. بدین معنا که هر فرد بدون توجه به جنسیت، سن، توانایی، موقعیت اجتماعی - اقتصادی و نژاد بتواند با هدف تأمین سلامت و نشاط و بهبود روابط اجتماعی، در فعالیت‌های جسمانی و ورزشی شرکت نماید. تمام این سازمان‌ها به مسئولیت ملی برای اطمینان از اینکه هر فرد حق مساوی برای مشارکت در فعالیت‌های ورزشی و جسمانی دارند؛ اشاره می‌کنند و دولت و سازمان‌های غیر دولتی نقش مهمی در دستیابی به مشارکت در ورزش و فعالیت‌های جسمانی ایفا می‌نمایند (واسیلیو^۵، ۲۰۱۴، ۲۶؛ پارساجو و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۴). ورزش، پدیده سازمان یافته اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم می‌باشد که در طی این دوران، ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی به خود گرفته و از جنبه‌های گوناگونی قابل بررسی است. یکی از مهم‌ترین جنبه‌های آن، همگانی بودن آن و به تعبیری ورزش همگانی است که در گذران اوقات فراغت می‌تواند نقش ویژه‌ای ایفا نماید. ورزش همگانی با هدف افزایش مشارکت تمام گروه‌های اجتماعی و فراهم کردن تکثرگرایی ورزشی، تقویت ورزش قهرمانی، ورزش رقابتی، تفریحات سالم و ورزش تفریحی پایه‌گذاری شده است (فهم‌دوین و اسداللهی، ۲۰۱۵، ۸۹). محققان اظهار کرده‌اند قرن بیستم و یکم، قرن ورزش همگانی است و در گزارشی بیان شده، که اگر دولت استرالیا ۱۵ میلیون دلار برای گسترش ورزش همگانی هزینه کند؛ فایده چنین هزینه‌های بیش از صد برابر به سلامت جامعه تأثیرگذار خواهد بود. همچنین محققان با ارائه آمار، سرمایه‌گذاری در ورزش قهرمانی به جای پرداختن به سلامت جامعه (ورزش همگانی) را بیهوده عنوان کرده‌اند (لوپز و همکاران، ۲۰۱۷، ۳۸۲). در عین حال تحقیقات مختلف نشان می‌دهند که بیش از نیمی از جمعیت جهان در

³ Sport for All

⁴ Van

⁵ Vassiliou

¹ Pooja & Kristy

² Lopez & et al.

شرکت‌کنندگان می‌شود و از این طریق موجب تعالی جامعه می‌گردد (رضوی و همکاران، ۲۰۱۷، ۷۹). همچنین در این راستا مهدی‌زاده و اندام (۲۰۱۸) دریافتند که عدم حمایت اجتماعی و سازمانی - مدیریتی بیشترین تأثیر را در تبیین مشارکت ورزشی داشتند. عابدینی و طالبی (۲۰۱۷) در پژوهشی دریافتند که بین متغیرهای حمایت خانواده، تصور از بدن خویش، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی شهروندان و میزان گرایش آنان به ورزش همگانی رابطه مثبت وجود دارد. در پژوهشی دیگر جعفری نسب و همکاران (۲۰۱۶) دریافتند که ورزش همگانی دارای کارکرد آموزشی - تربیتی بوده و امروزه نیز می‌تواند عامل موثری در فرآیند جامعه‌پذیری و درونی کردن هنجارهای اجتماعی، کمک به انسجام و همبستگی اجتماعی، کمک در دستیابی به اهداف انسانی از طریق راه‌های پذیرفته شده اجتماعی و کمک در سازگاری و تطبیق خود با شرایط محیطی به شمار آید. ساکسنا و همکاران (۲۰۱۸) دریافتند «اوقات اجباری» که برای فعالیت بانوان در نظر گرفته می‌شود و «تنبلی» از موانع عدم مشارکت زنان در تمرینات شدید و منظم است. البته عواملی مانند همراهی دوستان در فعالیت‌های ورزشی، عضویت در یک تیم ورزشی و سعی در کاهش وزن و دستیابی به وزن مطلوب و تناسب اندام و البته اعتقاد به اثرات مثبت و اهمیت تمرین از جمله عواملی هستند که حس مشارکت در زنان را برانگیخته‌اند. لویز و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی دریافتند که عدم مشارکت در ورزش همگانی از یک طرف، به دلیل موانع خارجی مثل کمبود وقت و از سوی دیگر، موانع داخلی مثل میل نداشتن به فعالیت بدنی، ندیدن اثرات مفید فعالیت ورزشی به صورت عملی، تنبلی و یا بی‌تفاوتی نسبت به ورزش می‌باشد. همچنین دلایل دیگر مانند عدم حمایت اجتماعی در موانع خارجی گروه‌بندی شدند، که این نتایج نشان از آثار و کارکردهای ورزش بر جوامع دارد، همچنین باید گفت که حاشیه‌نشینی و سکونتگاه‌های غیر رسمی در واقع مبین پدید شهرنشینی مخرب، مهاجرت‌های پیوسته روستایی شهری، ضعف مدیریتی و سیاسی کشورهاست. مناطقی که اسکان جمعیت در آن بصورت غیررسمی و برخلاف قوانین و مقررات صورت می‌گیرد، معمولاً دارای محرومیت‌هایی در زیرساخت‌ها و خدمات شهری و رفاهی

فعالیت‌های جسمانی کافی برای حفظ سلامت شرکت نمی‌کنند. حال آنکه کاستن یک درصد از این جمعیت غیر فعال می‌تواند جان میلیون‌ها نفر را حفظ کند و در میلیاردها دلار هزینه صرفه جویی نماید. اقبال اغلب کشورهای توسعه یافته به ورزش عمومی (همگانی کردن ورزش) و توفیق در تحقق این آرمان در سایه مدیریت اصولی و صحیح در سازمان‌های متولی امر ورزش و هماهنگی بین سایر سازمان‌ها و ارگان‌ها، ممکن شده است؛ چرا که ورزش از مقولاتی است که تمامی سنین و اقشار از آن بهره می‌برند و به نحوی با آن مرتبطاند (ساکسنا و همکاران، ۲۰۱۸). نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که اگر دولت‌ها گسترش ورزش همگانی را در برنامه‌های دراز مدت خود در نظر نگیرند می‌بایست شاهد بیماری‌های ناشی از فقر حرکتی، غیبت از کار، افزایش مرگ و میر، کاهش سطح بهداشت عمومی و همچنین افزایش آسیب‌های اجتماعی باشند (شعبانی و رضایی‌صوفی، ۲۰۱۸، ۲۵). درصد شرکت‌کنندگان در ورزش همگانی کشورهای مختلف می‌تواند تصویر خوبی از وضعیت ورزش همگانی در کشورهای مختلف جهان ارائه دهد به طوری که در فنلاند ۸۱ درصد، هلند ۷۷ درصد، آلمان ۷۵ درصد، سوئد ۷۱ درصد، دانمارک ۶۲ درصد، اسپانیا ۶۰ درصد، فرانسه ۵۷ درصد، در آمریکا ۶۵ درصد، استرالیا ۵۲ درصد، پرتغال ۴۰ درصد، هنگ کنگ ۴۵ درصد، سنگاپور ۳۸ درصد، کانادا ۳۴ درصد، چین ۳۳ درصد، یونان ۵۵ درصد در ورزش همگانی مشارکت دارند (وان، ۲۰۱۸) و در بین این کشورها ایران با ۱۹ درصد، در رده آخر قرار دارد (مرادی و همکاران، ۲۰۱۸، ۲۲).

پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهند که استفاده مناسب از اوقات فراغت تضمین‌کننده موفقیت و بهره‌وری در تمام طول زندگی می‌باشد. بنابراین با برنامه‌ریزی برای این اوقات آسایش ذهنی و روانی افراد تأمین می‌شود و هم موجب رشد و شکوفایی شخصیت آن‌ها می‌شود. یافته‌های مشترک محققان علوم انسانی و اجتماعی نشان داده‌اند که فعالیت‌های فراغتی بویژه ورزش سهم قابل توجهی در اجتماعی کردن انسان‌ها دارند، همچنین ورزش باعث اجتماعی کردن ارزش‌ها و هنجارها در بین

تحقیق حاضر با توجه به دغدغه‌های مقام معظم رهبری در خصوص مسائل اجتماعی و فرهنگی حاشیه شهرها به خصوص استان خراسان رضوی و حاشیه شهر مشهد مقدس دارای اهمیت می‌باشد؛ زیرا مطابق با نتایج تحقیقات پیشینه می‌توان گفت که ورزش همگانی به عنوان ابزاری در جهت کاهش این مسائل نقشی اثرگذار دارد. همچنین از جمله کارکردهای فردی، اجتماعی و امنیتی ورزش می‌توان به تأثیر آن بر تندرستی، شادابی و سالم‌سازی افراد و همچنین تقویت روحیه افراد، تأثیر آن بر آرامش روانی، نیل به موفقیت در وظایف حرفه‌ای و شغلی، افزایش صبر و مقاوم نمودن افراد در مقابل حوادث و مشکلات روز است، بنابراین از این منظر نیز انجام پژوهش حاضر دارای اهمیت می‌باشد.

همچنین مطالعات پیشین نشان از آن دارد که تاکنون تحقیقی از این منظر به بحث ورزش و اثرات آن بر حاشیه‌نشینان شهرها، انجام نشده است. باید گفت که استان خراسان رضوی و شهر مقدس مشهد به لحاظ شرایط بسیار خاص آن از جمله وجود حرم مطهر امام هشتم (ع)، ورود حدود ۲۶ میلیون زائر در سال، انتخاب این شهر به عنوان پایتخت معنوی جهان اسلام در سال ۲۰۱۷ (سیدمحسنی، ۲۰۲۰، ۲۱۹)، همچنین نقش مذهبی، اجتماعی و فرهنگی این شهر و به تبع آن بازتاب ملی و بین‌المللی تمامی رویدادهای مثبت و منفی آن، ضرورت انجام این تحقیق را نشان می‌دهد. از سوی دیگر سهم بالای حاشیه نشینی در شهر مشهد با جمعیت بیش از ۱۳۰۰۰۰۰ نفر جمعیت حاشیه نشین در مساحت بیش از ۸ هزار هکتار نسبت به سایر شهرهای کشور (حسین‌زاده‌یزدی و یعقوبی، ۲۰۲۰، ۳۴) و کمبود امکانات ورزشی و رفاهی در این مناطق ضرورت انجام تحقیق را مضاعف می‌کند؛ بطوری که می‌توان گفت کمبود خدمات اجتماعی و رفاهی از جمله اماکن ورزشی و تأثیر آن بر غنی کردن اوقات فراغت جامعه شهری استان خراسان رضوی و مشهد مقدس و بخصوص حاشیه‌نشینان شهر مشهد و همچنین تأثیر آن بر کاهش جرم و بزهکاری که در مطالعات گذشته به اثبات رسیده است، می‌تواند اهمیت انجام تحقیق حاضر را به لحاظ استفاده از نتایج آن، نمایان سازد؛ لذا محققین در پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این

هستند که از این منظر ضرورت انجام پژوهش حاضر در جامعه محروم حاشیه‌نشین شهر مشهد را برجسته می‌نماید. در ادامه باید گفت که توسعه زیرساخت‌های ورزش همگانی به عوامل مختلفی بستگی دارد که سازمان‌های متولی ورزش همگانی در بخش سخت‌افزاری و نرم‌افزاری باید اقدامات لازم را انجام دهند و این تنها بخشی از اقدامات مربوط به توسعه ورزش همگانی در جامعه می‌باشد؛ زیرا عوامل مربوط به محیط و شرایط خارج از سازمان نظیر محیط زندگی، شرایط اجتماعی، اقتصادی، شرایط فرهنگی و مذهبی، سیاسی و قانونی حاکم و همچنین عوامل مربوط به افراد و گروه‌ها در جامعه بر مشارکت جامعه و گرویدن به ورزش همگانی موثر خواهد بود که می‌بایست به صورت عمیق مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد.

همچنین باید گفت که ورزش می‌تواند به عنوان عامل ایجادکننده وفاداری ملی و انجام وظایف میهنی و حس وطن پرستی به کار گرفته شوند. شواهد پژوهشی نشان از آن دارد که سطح و میزان شادابی، امید، خوش‌بینی و خوش‌خلقی در افرادی که بصورت مستمر به فعالیت‌های ورزشی می‌پردازند، بیش از سایر افراد است. از همین روی، سطح سلامت روانی ورزشکاران همواره به صورت میانگین بیش از غیر ورزشکاران است (عابدینی و طالبی، ۲۰۱۷، ۱۳۳). ورزش به منزله مقوله‌ای فرهنگی، شیوه‌ای تربیتی و جزئی از شخصیت انسانی و یک ضرورت تام اجتماعی است. از طرفی ورزش همه حیطه‌های رشد و یادگیری و پرورش استعدادهای آدمی را در برمی‌گیرد و از طرف دیگر، آینه اجتماع بوده و با سایر ساختارها و نهادهای اجتماعی ارتباطی متقابل دارد. جامعه‌ای که به ورزش اهمیت بدهد انحرافات و آسیب‌های اجتماعی در آن کمتر است (قره و همکاران، ۲۰۱۶، ۴۱). ورزش همگانی دارای کارکرد آموزشی - تربیتی بوده و امروزه نیز می‌تواند عامل موثری در فرآیند جامعه‌پذیری و درونی کردن هنجارهای اجتماعی، کمک به انسجام و همبستگی اجتماعی، کمک در دستیابی به اهداف انسانی از طریق راه‌های پذیرفته شده اجتماعی و کمک در سازگاری و تطبیق خود با شرایط محیطی، خصوصا در اقشار محروم جامعه نظیر حاشیه‌نشینان به شمار آید که انجام پژوهش حاضر از این منظر دارای اهمیت می‌باشد. می‌توان گفت که انجام

سوال هستند که آیا توسعه و ترویج ورزش همگانی در حاشیه شهر مشهد دارای آثار تربیتی-اجتماعی می باشد؟

روش پژوهش

هدف از پژوهش حاضر تحلیل آثار تربیتی-اجتماعی توسعه و ترویج ورزش همگانی در حاشیه شهر مشهد مقدس بود. لذا این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از لحاظ روش از نوع توصیفی - همبستگی، از حیث افق زمانی از نوع حال-نگر و به لحاظ نوع جستجوی داده‌ها از نوع کمی است که جمع‌آوری داده‌ها به صورت میدانی انجام شد. جامعه آماری را کلیه شهروندان حاشیه‌نشین شهر مشهد مقدس تشکیل می‌دهند که بر اساس جستجو و برآورد گروه تحقیق، این میزان در سال ۱۴۰۰، از یک میلیون و سیصد هزار نفر (۱/۳۰۰/۰۰۰) نفر تجاوز نمی‌کند؛ که اقدام به جمع‌آوری نظرات آنها در جهت نیازسنجی علائق ورزشی و بررسی اثرات تربیتی اجتماعی توسعه ورزش همگانی از ۴۲ محله حاشیه نشین در شمال، جنوب، شرق و غرب شهر مشهد (امیرفخریان و همکاران، ۲۰۱۲، ۱۹) شد. نمونه آماری با توجه حجم جامعه شهروندان حاشیه نشین و در جهت دستیابی به حداکثر ویژگی‌های نمونه‌ها (اسداللهی و همکاران، ۲۰۱۹، ۲۷۱)، با استفاده از فرمول کوکران محاسبه و تعداد ۳۸۴ نفر تعیین و به صورت تصادفی ساده

از مناطق حاشیه نشین شهر انتخاب شدند. جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز بصورت میدانی و با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته که حاصل از مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با خبرگان بود در مقیاس ۵ گزینه‌ای لیکرت (از کاملاً مخالفم نمره ۱ تا کاملاً موافقم نمره ۵) بدست آمد که در جدول شماره ۱ معرفی شده است:

در تحقیق حاضر جهت تعیین روایی ابزار تحقیق، پرسشنامه‌ها پس از تهیه، توسط پنج نفر از صاحب‌نظران حوزه مدیریت ورزشی و خبرگان ورزش همگانی مورد بررسی قرار گرفت و نظر اصلاحی آنان در خصوص گویه‌ها، ارتباط گویه‌ها و مؤلفه‌ها با اهداف پژوهش اعمال شد. همچنین جهت بررسی روایی سازه ابزارهای پژوهش، از آزمون تحلیل عاملی استفاده شد که نتایج نشان داد همه نشانگرهای سازه مورد مطالعه به دلیل بیشتر بودن مقدار آماره t از ۱/۹۶ و نیز بیشتر بودن مقادیر بارهای عاملی از ۰/۴، از اهمیت لازم برای اندازه‌گیری سازه خود برخوردار هستند و به درستی شناسایی شده‌اند. ضمناً نتایج آزمون بارلت همبستگی بین متغیرها و آزمون KMO نیز کفایت نمونه‌ها برای تحلیل عاملی را تایید نمود. همچنین نتایج آزمون تحلیل عاملی اکتشافی نیز موید تایید سازه ابزار پژوهش بود. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی متغیرهای تحقیق در جدول ۲ آورده شده است:

جدول ۱. پرسشنامه تحقیق

ابزار	تعداد سوالات	ابعاد و مولفه‌ها
پرسشنامه توسعه و ترویج ورزش همگانی	۳۴	بعد عوامل سازمانی ۱۸ سوال و در ۹ مولفه شامل تحقیق و توسعه، منابع مالی، سازمان‌های همکار، آموزش، منابع انسانی، زیرساخت، فن‌آوری، قوانین و مقررات، رسانه‌ها
		بعد عوامل فراسازمانی ۱۰ سوال و در ۵ مولفه شامل محیط زندگی، شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و مذهبی و سیاسی و قانونی
پرسشنامه اثرات تربیتی اجتماعی ورزش	۲۱	بعد عوامل فردی-شخصیتی ۶ سوال و در ۳ مولفه عوامل زمینه‌ای، شخصی و ارتباط گروهی
		بعد سرمایه اجتماعی ۶ سوال
		بعد امنیت اجتماعی ۹ سوال
		بعد آسیب اجتماعی ۶ سوال

جدول ۲. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی متغیرهای تحقیق

بعد	عامل/مولفه	KMO	سطح معنی داری آزمون بارلت	ضرایب تعیین سوالات	میزان تبیین واریانس
عوامل سازمانی	۱	۰/۹۳۳	۰/۰۰۰۱	۰/۷۷۵	۷۳/۸۴۲
	۲			۰/۶۴۷	

میزان تبیین واریانس	ضرایب تعیین سوالات	سطح معنی داری آزمون بارتلت	KMO	عامل/مولفه	بعد
	۰/۷۳۲			۳	
	۰/۸۰۳			۴	
	۰/۶۹۱			۵	
	۰/۶۷۷			۶	
	۰/۷۳۵			۷	
	۰/۷۱۳			۸	
	۰/۶۳۹			۹	
۷۴/۴۵۱	۰/۶۴۳	۰/۰۰۰۱	۰/۹۲۱	۱	عوامل فراسازمانی
	۰/۷۶۴			۲	
	۰/۷۲۲			۳	
	۰/۷۳۵			۴	
	۰/۸۰۳			۵	
۷۷/۲۷۵	۰/۸۷۳	۰/۰۰۰۱	۰/۹۱۷	۱	عوامل فردی-شخصیتی
	۰/۸۵۹			۲	
	۰/۷۸۸			۳	
۶۴/۱۳۹	۰/۶۹۲	۰/۰۰۰۱	۰/۸۱۳	۱	آثار تربیتی-اجتماعی ورزش
	۰/۶۸۱			۲	
	۰/۷۰۴			۳	

می‌روند. نتایج آزمون پایایی ابزارهای پژوهش در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳. آزمون پایایی ابزارهای پژوهش

ضریب اسپیرمن براون	ضریب گاتمن	آلفای کرونباخ	تعداد گویه	ابزارها
۰/۸۳۶	۰/۸۹۲	۰/۹۱۲	۹۷	۱ توسعه و ترویج ورزش همگانی
۰/۷۷۲	۰/۸۱۲	۰/۸۴۱	۲۱	۲ اثرات تربیتی-اجتماعی ورزش

با توجه به جدول شماره ۳، مقدار ضریب آزمون‌های پایایی (بالتر از ۰/۷)، بیانگر اعتبار بالای ابزار پژوهش می‌باشد.

داده‌های گردآوری شده از طریق پرسشنامه با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصدها، شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی جهت توصیف ویژگی‌های دموگرافیک و میزان متغیرهای پژوهش) و استنباطی (آزمون تحلیل عاملی تأییدی جهت بررسی روایی سازه

نتایج تحلیل عاملی اکتشافی برای متغیرهای تحقیق نشان می‌دهد که میزان شاخص KMO بالاتر از ۰/۶ بوده و به این ترتیب کفایت نمونه‌گیری برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی وجود دارد، همچنین میزان سطح معنی داری آماره بارتلت کمتر از پنج صدم می‌باشد که بیانگر مناسب بودن ساختار داده‌ها برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی است، به این معنا که وجود ارتباط مناسب بین ساختار داده‌ها تأیید می‌شود. همچنین نتایج نشان داد که میزان اشتراکات سوالات (ضرایب تعیین سوالات) بالاتر از ۰/۵ است و نیازی به حذف سوالات از ابزار تحقیق نمی‌باشد. میزان تبیین واریانس متغیر عوامل سازمانی برابر ۷۳٪، متغیر عوامل فراسازمانی ۷۴٪، متغیر فردی-شخصیتی برابر ۷۷٪ و متغیر آثار تربیتی-اجتماعی ورزش برابر ۶۴٪ بدست آمد.

برای محاسبه پایایی ابزارهای اندازه‌گیری از روش ضریب آلفای کرونباخ، ضریب گاتمن و اسپیرمن براون استفاده گردیده است. این روش‌ها برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسشنامه‌ها یا آزمون‌هایی که خصیصه‌های مختلف را اندازه‌گیری می‌کند، بکار

در ادامه یافته‌های توصیفی نشان داد که نمونه‌ها بیشتر تمایل داشتند که خدمات ورزشی در حاشیه شهر به صورت رایگان یا با هزینه کم ارائه گردد (میانگین ۴/۳۳ از حداکثر نمره ۵ و انحراف ۰/۴۲)، سپس تمایل داشتند که رشته‌های ورزشی مورد علاقه آن‌ها ارائه گردد (میانگین ۳/۶۹ از حداکثر نمره ۵ و انحراف ۰/۳۸)، سپس تمایل داشتند که خدمات ورزشی در ساعات مورد علاقه آن‌ها ارائه گردد (میانگین ۳/۳۳ از حداکثر نمره ۵ و انحراف ۰/۲۹) و در نهایت تمایل داشتند که خدمات ورزشی مورد علاقه آن‌ها در نزدیکی محل سکونتشان ارائه گردد (میانگین ۳/۲۴ از حداکثر نمره ۵ و انحراف ۰/۳۴). همچنین نتایج نشان داد رشته‌های ورزشی مورد علاقه حاشیه‌نشینان به ترتیب فراوانی اظهار شده توسط آن‌ها، بیشترین فراوانی برای آقایان به ترتیب برای رشته‌های رزمی، بدنسازی و آمادگی جسمانی، فوتسال و والیبال و برای بانوان به بدنسازی، ایروبیک، حرکات موزون، پیلاتس و والیبال اختصاص داشت. همچنین ساعات ارائه خدمات مورد علاقه آنان در طول شبانه روز برای آقایان صبح بین ساعت ۵ تا ۷ صبح و عصر بین ساعت ۱۵ تا ۲۱ بود و برای بانوان این ساعاتها برای صبح بین ساعت ۹ الی ۱۲ و عصر بین ساعت ۱۵ تا ۱۹ بود.

همچنین توصیف کمی میزان متغیرهای پژوهش نشان داد که میزان فردی-شخصیتی با میانگین ۴/۰۶ و انحراف استاندارد ۰/۳۲، عوامل فرا سازمانی با میانگین ۴/۰۱ و انحراف ۰/۴۱، عوامل سازمانی با میانگین ۳/۸۳ و انحراف ۰/۳۷ از حداکثر نمره ۵ و میانه ۳ و میانگین فرضی ۳/۵ در وضعیت مناسب قرار دارد. همچنین میزان اثر توسعه ورزش همگانی بر سرمایه اجتماعی با میانگین ۴/۰۷ و انحراف ۰/۵۴، اثر توسعه ورزش همگانی بر امنیت اجتماعی با میانگین ۳/۵۶ و انحراف ۰/۶۲ و اثر توسعه ورزش همگانی بر آسیب‌های اجتماعی با میانگین ۳/۷۳ و انحراف ۰/۴۹ از حداکثر نمره ۵ و میانه ۳ و میانگین فرضی ۳/۵ در وضعیت مناسب قرار دارد.

برای اطمینان از توزیع طبیعی داده‌های متغیرها به منظور استفاده از روش آماری مناسب، از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد و نتایج در جدول شماره ۵ نشان داده شده است:

ابزار، آزمون آلفای کرونباخ، گاتمن و اسپیرمن براون جهت بررسی پایایی ابزار، آزمون کولموگروف - اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها، آزمون معادلات ساختاری برای آزمون مدل تحقیق و آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی بین عوامل موثر بر توسعه و ترویج ورزش همگانی) و با کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ و Amos مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

یافته‌های حاصل از اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه‌های تحت بررسی در جدول ۴ نشان داده شده است:

جدول ۴. توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

متغیر	طبقه	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۲۱۱	۵۴/۹
	زن	۱۷۳	۴۵/۱
تاهل	مجرد	۱۸۱	۴۷/۲
	متاهل	۲۰۳	۵۲/۸
سن	۱۶ تا ۲۰ سال	۱۱۴	۲۹/۷
	۲۱ تا ۳۰ سال	۹۱	۲۳/۷
	۳۱ تا ۴۰ سال	۷۶	۱۹/۸
	۴۱ تا ۵۰ سال	۶۵	۱۶/۹
	بالای ۵۱	۳۸	۹/۹
مدرک تحصیلی	دیپلم و زیر دیپلم	۱۴۵	۳۷/۷۶
	کاردانی	۱۱۸	۳۰/۷۳
	کارشناسی	۱۰۲	۲۶/۵۶
	کارشناسی ارشد	۱۹	۴/۹۵
شغل	فاقد شغل	۸۶	۲۲/۴
	خانه‌دار	۳۰	۷/۸
	کارمند	۳۷	۹/۶
	آزاد	۲۳۱	۶۰/۲
درآمد	بدون درآمد	۵۹	۱۵/۴
	تا ۵۰۰ هزار تومان در ماه	۷۴	۱۹/۳
	۵۰۱ تا یک میلیون تومان	۸۹	۲۳/۲
	۱ تا ۲ میلیون تومان	۸۳	۲۱/۶
	۲ تا ۳ میلیون تومان	۵۲	۱۳/۵
سابقه ورزشی	بالاتر از سه میلیون تومان	۲۷	۷
	فاقد سابقه ورزشی	۱۳۹	۳۶/۲
	زیر ۱ سال	۱۲۷	۳۳/۱
	۱ تا ۳ سال	۸۳	۲۱/۶
	بیشتر از ۳ سال	۳۵	۹/۱

گرفته شد. بدین ترتیب که روابط میان متغیرهای پژوهش از طریق ضرایب استاندارد و معنی داری بررسی شد. در شکل ۱، مدل ساختاری توسعه و ترویج ورزش همگانی و آثار اجتماعی آن در حاشیه شهر مشهد مقدس در حالت تخمین استاندارد (ضرایب استاندارد) نشان داده شده است و شاخص‌های برازش مدل بدست آمد:

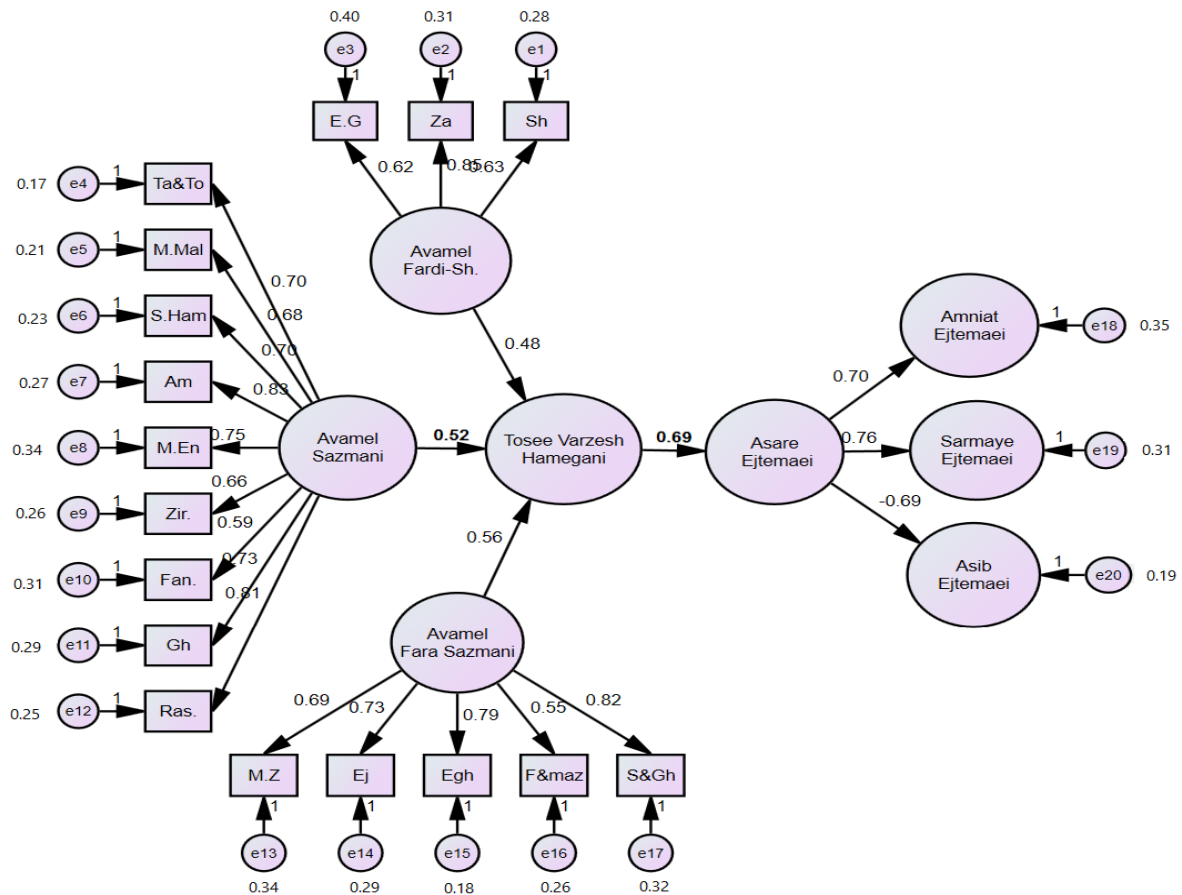
برخی از شاخص‌های برازش و مطلوبیت مدل در جدول ۶ نشان داده شده است:

نتایج نشان داد که سطح معنی‌داری محاسبه شده برای متغیرهای پژوهش بزرگ‌تر از مقدار ۰/۰۵ که بیانگر نرمال بودن توزیع آن‌ها است و بنابراین از آزمون‌های آماری پارامتریک برای تحلیل داده‌های پژوهش استفاده گردید.

در ادامه یافته‌های پژوهش برای تحلیل آثار تربیتی-اجتماعی توسعه و ترویج ورزش همگانی در حاشیه شهر مشهد مقدس، روش مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار

جدول ۵. آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای متغیرهای پژوهش

متغیرها	n	آماره Z	P-value
۱ عوامل سازمانی توسعه ورزش همگانی	۳۸۴	۲/۲۳	۰/۰۵۵
۲ عوامل فراسازمانی توسعه ورزش همگانی		۲/۴۱	۰/۰۵۳
۳ عوامل فردی - شخصیتی توسعه ورزش همگانی		۳/۴۵	۰/۰۵۲
۴ نقش ورزش همگانی بر سرمایه اجتماعی		۲/۶۵	۰/۲۴۸
۵ نقش ورزش همگانی بر امنیت اجتماعی		۱/۳۴	۰/۱۸۹
۶ نقش ورزش همگانی بر آسیب‌های اجتماعی		۲/۵۹	۰/۳۱۲

شکل ۱. مدل ساختاری پژوهش

نقش و اثر عوامل سازمانی، فراسازمانی و فردی - شخصیتی بر توسعه و ترویج ورزش همگانی تایید می‌گردد. همچنین مطابق خروجی آزمون مدل، اثر توسعه و ترویج ورزش همگانی بر امنیت اجتماعی، سرمایه اجتماعی و آسیب‌های اجتماعی در مدل کلی تایید می‌گردد، همچنین می‌توان به اثر معکوس توسعه ورزش همگانی (۰/۶۹۱-) بر آسیب‌های اجتماعی نیز اشاره داشت.

شاخص‌های مطلوبیت در جدول ۶ نشان می‌دهد که مدل پژوهش در آزمون معادلات ساختاری دارای برازش مناسب است.

جهت بررسی فرضیه‌های پژوهش با توجه به مدل معادلات ساختاری و ضرایب استاندارد، در سطح تشخیص ۰/۰۵ فرضیه‌های پژوهش تایید شد که در جدول شماره ۷ نمایان است:

با توجه به نتایج جدول ۷ و از آنجا که تمامی مقادیر t بالای ۱/۹۶ هستند، تمامی فرضیه‌ها همچنین

جدول ۶. شاخص‌های مطلوبیت مدل

نام شاخص	IFI	GFI	CFI	AGFI	TLI	RMAEA	χ^2/df
مقدار استاندارد	>۰/۹	>۰/۹	>۰/۹	>۰/۹	>۰/۹	<۰/۰۸	۳ < - >۱
مقدار در مدل	۰/۹۸۲	۰/۹۲۴	۰/۹۱۳	۰/۹۳۱	۰/۹۱۶	۰/۰۳۵	۲/۱۰
نتیجه برازش	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب

جدول ۷. نتایج بررسی فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌ها	ضرایب استاندارد شده	مقدار آماره t-value	نتیجه
عوامل سازمانی بر توسعه و ترویج ورزش همگانی	۰/۵۲۹	۹/۵۷	قبول
عوامل فرا سازمانی بر توسعه و ترویج ورزش همگانی	۰/۵۶۷	۸/۴۹	قبول
عوامل فردی - شخصیتی بر توسعه و ترویج ورزش همگانی	۰/۴۸۲	۱۱/۷۱	قبول
توسعه و ترویج ورزش همگانی بر آثار تربیتی-اجتماعی ورزش	۰/۶۹۲	۸/۷۱	قبول
توسعه و ترویج ورزش همگانی بر امنیت اجتماعی	۰/۷۰۱	۹/۲۳	قبول
توسعه و ترویج ورزش همگانی بر سرمایه اجتماعی	۰/۷۶۳	۸/۱۱	قبول
توسعه و ترویج ورزش همگانی بر آسیب‌های اجتماعی	-۰/۶۹۱	۶/۰۹	قبول

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر آزمون مدل توسعه و ترویج ورزش همگانی و آثار تربیتی اجتماعی آن در حاشیه کلان شهرهای ایران بود که به صورت مطالعه موردی در کلان شهر مشهد مقدس انجام شد. برازش مطلوب مدل نشان از اثر عوامل سازمانی، فراسازمانی و فردی - شخصیتی بر توسعه و ترویج ورزش همگانی و اثر توسعه ورزش همگانی بر افزایش امنیت اجتماعی، توسعه سرمایه اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌باشد. این یافته به صورت کلی با بخش‌هایی از یافته‌های شعبانی و رضائی صوفی (۲۰۱۸)، مرادی و همکاران (۲۰۱۷)، عسکری کچوسنکی (۲۰۱۷)، قیامی راد (۲۰۱۷)، مهدی زاده و اندام (۲۰۱۷)، عابدینی و طالبی (۲۰۱۶)، شهبازی و همکاران (۲۰۱۳)،

غفوری (۲۰۰۵)، پارسامهر و همکاران (۲۰۱۱)، هاسپر و همکاران^۱ (۲۰۰۸)، اَبیویه^۲ (۲۰۱۸)، ایمانی و همکاران (۲۰۱۵)، رادولف و همکاران^۳ (۲۰۱۵)، رضوی (۱۳۹۶)، فولادپان و همکاران (۲۰۰۹)، جعفری نسب و همکاران (۲۰۱۵)، علیزاده (۲۰۱۵)، امیری (۲۰۱۳)، ساکسنا و همکارانش (۲۰۱۸)، معین‌الدینی و صنعت خواه (۲۰۱۲)، بختیاری و همکاران (۲۰۱۳)، قهرمانی و همکاران (۲۰۱۳)، آقایبی و فتحیان (۲۰۱۲)، عباسی بختیاری (۲۰۱۱) و لویز و همکاران (۲۰۱۷) همسو می‌باشد. جمع‌بندی تحقیقات همسو با یافته تحقیق حاضر این نظر

¹ Hosper

² Aboioye

³ Rodolf

۲۰۲۰، ۱۱۸۸). تحقیقات همسو با نتایج تحقیق حاضر نیز مبین این نتیجه بودند. در این راستا جعفری نسب و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی دریافته‌اند که ورزش همگانی دارای کارکرد آموزشی - تربیتی بوده و امروزه نیز می‌تواند عامل موثری در فرآیند جامعه‌پذیری و درونی کردن هنجارهای اجتماعی، کمک به انسجام و همبستگی اجتماعی، کمک در دستیابی به اهداف انسانی از طریق راه‌های پذیرفته شده اجتماعی و کمک در سازگاری و تطبیق خود با شرایط محیطی به شمار آید. همچنین امیری (۲۰۱۳) در پژوهشی دریافت که بیکاری، اعتیاد و تکدی‌گری مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی می‌باشند و در مجموع، مسائل خانوادگی و اقتصادی مهم‌ترین آسیب‌های ناشی از حاشیه‌نشینی در این منطقه هستند که ناشی از داشتن زمان‌های فراغتی زیاد در طول شبانه روز و نبود امکانات مناسب برای غنی‌سازی فراغت حاشیه‌نشینان می‌باشد، که نقش ورزش در غنی نمودن اوقات فراغت حاشیه‌نشینان پر رنگ می‌شود که در پژوهش حاضر نیز به ادعان خود حاشیه‌نشینان توسعه ورزش همگانی می‌تواند بر کاهش آسیب‌های اجتماعی آنان موثر باشد. با توجه به یافته‌های پژوهش مرادی و همکاران (۲۰۱۱) نیز می‌توان گفت که از نقش‌ها و کارکردهای آموزشی و تربیتی ورزش در جوامع، بخصوص جامعه حاشیه‌نشین می‌توان نهایت بهره را برد؛ اگر که به آن توجه نماییم و بتوانیم به درستی به مقوله ورزش بپردازیم و آن را توسعه دهیم. یعنی با توسعه ورزش همگانی در جوامع کم برخوردار نظیر حاشیه شهرها و با توجه به بیکاری و نبود اشتغال‌های مناسب می‌توان با آماده‌سازی و ایجاد امکانات ورزشی و برنامه‌های ورزشی مناسب در جهت غنی نمودن زمان‌های فراغتی، آن‌ها را از کجروی‌های موجود در اینگونه اجتماع‌ها دور نمود و موجب بهبود رفتار اجتماعی آن‌ها بصورت هدفمند شد.

توسعه و ترویج ورزش همگانی بر افزایش امنیت اجتماعی در حاشیه شهر تأثیر معنی‌داری دارد. صاحب نظران ورزشی فرانسه در گزارش به دولت فرانسه در تأیید تأثیرات ورزش و توسعه آن در کشور نوشته‌اند: ورزش وسیله تجلی و شکوفایی شخصیت است و تمدن ما اگر بخواهد انسان را از خطرات عدم تعادل روحی و جسمی که موجب به خطر افتادن امنیت اجتماعی خواهد شد، مصون

را مورد تأیید قرار دادند که افراد باید یک رویه همراه با تعهد و دلبستگی را برای مشارکت مستمر در فعالیت‌های ورزشی در زندگی روزمره، برای تمام طول عمر خود و به طور منظم در سبک زندگی خود قرار دهند، تا از فوائد آن در تمام طول زندگی بهره‌مند گردند. ارائه ورزش به افراد به صورت لذت‌بخش سبب می‌گردد، که مشارکت در فعالیت‌های ورزشی به صورت یک میل درونی درآمده و مشارکت افراد در آن بطور مداوم ادامه یابد. به نظر آن‌ها ایجاد شرایط لازم برای شکل‌گیری تجارب لذت بخش و خوش‌آیند در ورزش راهکاری مناسب برای افزایش سطح فعالیت‌های ورزشی در افراد جامعه می‌باشد که به نوبه خود سبب تغییر نگرش افراد در خصوص ارزش تمرین و فعالیت بدنی و از همه مهم‌تر، کسب نتایج بلند مدت و سودمندتری مانند سلامتی و آثار اجتماعی مثبت در طول زندگیشان می‌گردد.

توسعه و ترویج ورزش همگانی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی در حاشیه شهر تأثیر معنی‌داری دارد. به طور کلی ورزش دارای کارکردهایی در ابعاد فردی و اجتماعی است. کارکرد ورزش در ابعاد فردی شامل پرورش خصوصیات اخلاقی، رشد شخصیت، اعتماد به نفس، پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی و احساس بهتر بودن در زندگی و کارکرد ورزش در ابعاد اجتماعی شامل فرآیند اجتماعی شدن، ورزش و تحولات اجتماعی، وحدت ملی، افزایش سطح بهداشت جامعه، رشد اقتصادی و غیره می‌باشد (ازکیا و همکاران، ۲۰۰۹، ۲۴). نظریه‌های جامعه‌شناسان مبین این است که با تغییرات رشدی در افراد جامعه خصوصا جوانان و ورود آنها به مرحله بلوغ و مراحل جدید زندگی، اگر آنان برای این تغییرات آمادگی لازم را نداشته باشند می‌تواند آسیب‌های بسیاری را در ارتباط با گروه‌های اجتماعی به‌همراه داشته باشد و این امر موجب شکل‌گیری انگیزه‌های جوانان در مسیر غلط می‌گردد که اگر این مسئله با ادراک از بی‌عدالتی در توزیع امکانات شهری و رفاهی همراه گردد در نهایت به انحرافات اجتماعی و رفتار بزهکارانه ختم می‌شود که لازم است با تقویت نقش ورزش و تفریحات فعال و سالم در اوقات فراغت جوامع کم برخوردار نظیر حاشیه‌نشینان ضمن تقویت ابعاد جسمانی، موجبات کمال و تعالی فردی و اجتماعی این افراد را فراهم نمود (شریفی و همکاران،

بهترین راه‌حل‌ها برای افزایش امنیت اجتماعی است. همچنین علیزاده (۲۰۱۵) در پژوهش خود دریافت ارتباط مستقیم و معنادار میان جرم و بزهکاری را با افزایش مناطق حاشیه نشین و از هم گسستگی ارتباطات اجتماعی، نشان می‌دهد که با توجه به آثار تربیتی ورزش در بعد فردی و اجتماعی می‌توان در این جهت از آن بهره برد. رضوی (۲۰۱۷) نیز در پژوهشی به این نتایج دست یافت که رابطه معنی‌داری بین میزان مشارکت در ورزش همگانی با وضعیت اجتماعی اقتصادی، سطح تحصیلات، تراکم خانواده و وضعیت اقتصادی افراد شرکت کننده وجود دارد و می‌بایست با توجه به ویژگی‌های جمعیتی حاشیه شهرها اقدام به توسعه و ترویج ورزش نمود تا مقدمات مشارکت آن‌ها فراهم گردد. با عنایت به مبانی نظری و یافته تحقیق حاضر می‌توان نتیجه گرفت که ورزش با هدف پر نمودن اوقات فراغت و همچنین غنی نمودن این اوقات و در کنار آن بهبود اعتماد و روابط اجتماعی در اثر ایجاد شناخت و توسعه روابط بین فردی و در نتیجه آن توسعه انسجام بین اهالی حاشیه‌نشین و همچنین کاهش حس کمبود امکانات و خدمات شهری نسبت به مرکز شهر، داشتن برنامه برای غنی نمودن فراغت و فرصت تعلق در گروه‌های همسال سالم در ورزش که از اهداف و کارکردهای ورزش و ورزش همگانی می‌باشد، می‌تواند موجبات افزایش امنیت اجتماعی در شهرها را فراهم نمود.

توسعه و ترویج ورزش همگانی بر توسعه سرمایه اجتماعی در حاشیه شهر تاثیر معنی‌داری دارد. تأثیر ورزش بر حالات روانی و جسمانی دارای ابعاد گوناگونی است که در صورت دسته‌بندی آن‌ها باید ورزش را در ابعاد اجتماعی، روان‌شناسی و فیزیولوژیکی مطرح کرد. جوانمرد و نوابخش (۲۰۱۵)، در پژوهشی دریافتند که ورزش بر انسجام و تعلق، همکاری و تعاون اجتماعی تاثیر دارد، که تبیین‌کننده یافته پژوهش حاضر می‌باشد. در پژوهشی دیگر خدادادکاشی و کریم‌نیا (۲۰۱۶) دریافتند که شاخص توسعه انسانی موثرترین عامل بر افزایش احتمال موفقیت ورزشی کشورها در بازی‌های المپیک بوده است. همچنین معین‌الدینی و صنعت خواه (۲۰۱۲) در تحقیقی دریافتند که متغیرهای سرمایه اقتصادی ورزش محور، سرمایه اجتماعی ورزش محور و از راه سرمایه فرهنگی ورزش

بدارد و او را در تجلی تمام و کمال شخصیتش یاری دهد، باید پیشرفت ورزش را تسریع کند. بدون علت نیست که امروزه ورزش و تربیت بدنی، وسیله‌ای ارزشمند برای اوقات فراغت میلیون‌ها نفر از مردم آگاه دنیا می‌باشد (لوپز و همکاران، ۲۰۱۷، ۳۷۹). در جهت نقش ورزش در کاهش بزهکاری در محلات شهری و افزایش امنیت اجتماعی می‌توان به نظریه انرژی مازاد، فرآیند متمدن شدن و کنترل اجتماعی اشاره کرد که از سوی اسپنسر^۱ (۱۸۷۳) مطرح شد. به عقیده او بازی و ورزش به عنوان کاهنده تنش عمل می‌کنند. او همچنان بیان می‌دارد که انرژی از طریق کار از بین نمی‌رود، بلکه در شخص تا نقطه اوج بالا می‌رود و اگر این انرژی در غالب بازی و ورزش صرف نشود می‌تواند به شکل رفتار بزهکارانه مصرف شود (شریفی و همکاران، ۲۰۲۰، ۱۱۸۹). افرادی که حداقل دو یا سه بار در هفته ورزش می‌کنند، به طور معنی‌داری کمتر افسرده و عصبانی می‌شوند، کمتر استرس دارند و بدگمانی و حس عدم اعتماد کمتری در مقایسه با افرادی که اصلاً ورزش نمی‌کنند، دارند، همچنین درک آن‌ها از سلامتی، بهداشت و تندرستی بهتر بوده و دارای سطح بالایی از احساس وابستگی و تعلق و احساس قوی‌تری از ارتباط اجتماعی هستند. نهایتاً ارتباط قوی بین احساس خوب بودن و اعتماد از نظر روانی در اجتماعات و ورزش کردن منظم وجود دارد (وان، ۲۰۱۸). با ورزش، علایم اضطراب و افسردگی کاهش یافته و با بهبودی خلق، احساس خوب بودن را ارتقاء می‌بخشد. حتی یک جلسه ورزش‌های هوازی و بی‌هوازی می‌تواند اثرات مثبتی بر خستگی و عصبانیت داشته باشد. تمرینات ورزشی هوازی به مدت ۹ هفته و هر هفته سه جلسه ۲۰ دقیقه‌ای، باعث کاهش افسردگی و افزایش مکانیسم‌های سازگاری زنان افسرده در گروه و اجتماعات می‌شود (ساکسنا، ۲۰۱۸، ۲۸۳). همچنین به اعتقاد وان (۲۰۱۸)، مشارکت در فعالیت‌های ورزشی - تفریحی علاوه بر پرورش جسم، موجب بوجود آمدن یک سیستم متعادل روانی با "اعتماد به نفس" بالا می‌گردد، که در شرایط جهان سوم با گسترش پیچیدگی روابط اجتماعی و اختلال در ارضای نیاز و در نتیجه انواع نگرانی‌ها، مشکلات روانی و مصائب اجتماعی، یکی از

^۱ Spencer

می‌دانند، که بطور عمومی و در هر شرایط قابل اجرا بوده و نیاز به تأسیسات و امکانات تخصصی خاصی نداشته و برای سلامتی و گذراندن اوقات فراغت به اجرا در می‌آید (سمیع نیا و همکاران، ۲۰۱۳، ۲۳۶). ورزش‌های تفریحی که مترادف ورزش همگانی است، پرداختن به مجموعه‌ای از فعالیت‌های ورزشی ساده، کم هزینه، غیررسمی، فرح بخش و بانشاط است که امکان شرکت در آن‌ها برای همه‌ی افراد وجود داشته باشد (شعبانی و رضایی صوفی، ۲۰۱۸، ۲۸)؛ که بیشتر می‌تواند بدون توجه به عامل مکانی در حاشیه شهرها ترویج گردد و از آثار توسعه ورزش بهره لازم را برد. با عنایت به این یافته می‌توان نتیجه گرفت که سازمان‌های مسئول توسعه ورزش همگانی استان و شهر مشهد، در راستای توسعه ورزش همگانی در حاشیه شهر می‌توانند از این نتایج در راستای برنامه‌ریزی بهینه در جهت بهره‌برداری از اماکن ورزشی موجود و همچنین توجه به این یافته برای ساخت اماکن جدید ورزشی مطابق با علائق ورزشی متناسب با رشته‌های مورد علاقه و همچنین ارائه خدمات در ساعات مورد نظر شهروندان حاشیه‌نشین، استفاده نمایند و همچنین اثربخشی اهداف خود را تضمین نمایند و در نهایت آثار تربیتی و اجتماعی ورزش را در جامعه و خصوصا در حاشیه شهر مشاهده کنند.

به عنوان نتیجه‌گیری کلی می‌توان گفت که ورزش همگانی به معنی خلق فرصت‌ها و محیط مطلوب، از طریق همکاری تمام سازمان‌های درگیر (دولتی و غیر دولتی) تحقق می‌یابد. بدین معنا که هر فرد بدون توجه به جنسیت، سن، توانایی، موقعیت اجتماعی - اقتصادی و نژاد بتواند با هدف تامین سلامت، نشاط و بهبود روابط اجتماعی، در فعالیت‌های جسمانی و ورزشی شرکت نماید. کارکرد اجتماعی تربیت بدنی و ورزش تربیتی در توسعه و تحکیم روابط اجتماعی، کارکردی زیربنایی و بنیادی است که در کل ساختار جامعه و روابط موجود بین اقشار و آحاد اجتماعی اثرات قابل توجهی بر جای می‌گذارد و در صورتی که در بستر صحیح قرار نداشته باشد، عواقب زیانبار آن به شدت موجب سستی علایق اجتماعی، قطع روابط و یا شکل‌گیری صوری و بی‌ریشه آن با بافتی مادی‌گرا و انحرافی می‌گردد، که در هر حال از بروز و رشد روابط اجتماعی شایسته جلوگیری می‌کند. ورزش این امکان را

محور، تأثیری غیرمستقیم بر گرایش شهروندان به ورزش داشته‌اند. همچنین صاحب‌نظران حوزه جامعه‌شناسی معتقدند افراد در جوامع می‌توانند با مشارکت در فعالیت‌های ورزشی مهارت‌های ارتباطی و تصمیم‌گیری و حس اعتماد به یکدیگر در یک فرآیند گروهی را رشد و ارتقاء دهند؛ ورزش در قبول مسئولیت برای پرورش و القای ارزش‌های اجتماعی در افراد جامعه سهیم بوده و به عنوان عاملی در جهت تقویت ارزش‌های اجتماعی و رفتارهای مطلوب انسانی موثر است (مدادی‌نایب، ۲۰۲۲، ۱۳۵). با توجه به این یافته می‌توان نتیجه گرفت که می‌توان با توسعه ورزش در جامعه و بویژه جامعه حاشیه‌نشین و توجه به ویژگی‌ها و نیازهای آن‌ها به بهبود فرآیندهای بین فردی، که اعتماد و هنجارهای اجتماعی و شبکه روابط را می‌سازند و همکاری و هماهنگی متقابل را تسهیل می‌کنند، پرداخت و سرمایه اجتماعی، احترام به یکدیگر، همون دوستی، پذیرش یکدیگر، کمک و تعاون که از آثار تربیتی ورزش می‌باشد را از طریق ورزش توسعه و ارتقاء داد. با توجه به این یافته مبنی بر برآزش مطلوب مدل آثار اجتماعی توسعه و ترویج ورزش همگانی می‌توان نتیجه گرفت که مسئولین و متولیان ورزش همگانی در شهر خصوصا در حاشیه شهرها، می‌توانند در زمینه توسعه ورزش همگانی در حاشیه شهرها گام بردارند و همچنین با توجه به یافته‌های این پژوهش می‌توان از کارکردها و اثرات توسعه ورزش همگانی در توسعه و تحکیم روابط اجتماعی که در کل ساختار جامعه و روابط موجود بین اقشار و آحاد اجتماعی اثرات قابل توجهی بر جای می‌گذارد و همچنین اثرات آن بر کاهش آسیب‌های اجتماعی و افزایش امنیت اجتماعی از طریق بهبود روابط اجتماعی، غنی سازی اوقات فراغت و افزایش احساس تعلق و انسجام اجتماعی بهره برد.

در بحث یافته‌های توصیفی رشته‌های ورزشی و ساعات ارائه خدمات مورد علاقه حاشیه‌نشینان می‌توان گفت که توسعه ورزش همگانی در واقع کوششی جهت رواج دادن ورزش بین تمام اقشار جامعه بوده و دارای اثرات بهداشتی، اجتماعی و فرهنگی می‌باشد. امروزه حدود ۵۰ نوع ورزش در جهان، به عنوان ورزش همگانی شناخته شده و طیفی از دوییدن‌های آرام تا بازی‌های المپیک را شامل می‌شوند. برخی دیگر از صاحب‌نظران، ورزش همگانی را ورزشی

با توجه به شناسایی نیازها و علائق ورزشی حاشیه‌نشینان پیشنهاد می‌گردد که سازمان‌های مسئول و متولی ورزش شهر از این نتایج برای اصلاح کاربری مجموعه‌های ورزشی و ساعات ارائه خدمات ورزشی در این مجموعه‌ها و سالن‌های ورزشی مطابق با رشته‌های مورد نیاز و علاقه حاشیه‌نشینان و ساعات مد نظر حاشیه‌نشینان به تفکیک علائق و نیازهای آقایان و بانوان استفاده نمایند و خدمات خود را در دسترس آن‌ها (نزدیکترین مکان به آن‌ها) و در نهایت با توجه به میزان درآمد پایین حاشیه‌نشینان این خدمات ورزشی را به صورت رایگان و یا با هزینه‌های پایین ارائه نمایند تا زمینه مشارکت آن‌ها فراهم آید. با توجه به اثرات اجتماعی توسعه ورزش در حاشیه شهر مانند افزایش امنیت اجتماعی، توسعه سرمایه اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی پیشنهاد می‌شود که سازمان‌های متولی ورزش در شهر و حاشیه شهر برای دستیابی به اهداف اجتماعی و فرهنگی علاوه بر برنامه‌های دیگر، با توجه به آثار تربیتی و اجتماعی ورزش، در امر توسعه ورزش همگانی از طریق ارائه تسهیلات مناسب، فراهم نمودن امکانات ورزشی لازم، ترغیب بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این مناطق و ارائه خدمات متنوع ورزشی و برگزاری مسابقات ورزشی و در نهایت احیای فرهنگ ورزشی بتوانند با توسعه ورزش همگانی در بین حاشیه‌نشینان از آثار اجتماعی ورزش نهایت استفاده را ببرند. همچنین با توجه به رتبه‌بندی عوامل موثر بر توسعه ورزش همگانی که بالاترین رتبه را به ترتیب ابعاد عوامل فردی - شخصیتی، عوامل فراسازمانی و عوامل سازمانی دارا می‌باشند، پیشنهاد می‌گردد که سازمان‌های متولی ورزش در جامعه برای توسعه ورزش همگانی در جامعه حاشیه شهر به این رتبه‌های بدست آمده توجه نمایند و در گام اول در سطح فردی و شخصیتی با فرهنگ‌سازی و تغییر نگرش افراد حاشیه‌نشین از طریق آشناسازی و افزایش آگاهی آنان با آثار فردی و اجتماعی ورزش از طریق انتشار و ارائه این اطلاعات و توزیع در بین آن‌ها و آماده نمودن بسته‌های آموزشی مناسب و برگزاری کارگاه‌های آموزشی در این زمینه، آن‌ها را ترغیب نمایند تا ورزش کنند و سپس بصورت همزمان اقدام به فراهم آوردن تسهیلات و امکانات ورزشی مورد نیاز نمایند.

به شخص می‌دهد که با شجاعت و اعتماد به نفس با زندگی روبرو شده و احساس کفایت را در خود برای مشارکت در نظم اجتماعی رشد دهد. در مطالعه ارتباط ورزش و اجتماعی شدن، اجتماعی شدن در ورزش و اجتماعی شدن از طریق ورزش به چشم می‌خورد. در اولی فرد در نقش ورزشی مانند ورزشکار، اجتماعی می‌شود و در دومی به یادگیری نگرش‌ها، ارزش‌ها، مهارت‌ها و گرایش‌هایی کلی مانند جوانمردی و انضباط اشاره دارد که تصور می‌شود در فعالیت‌های ورزشی حاصل می‌گردد. با توجه به یافته‌های تحقیق حاضر می‌توان نتیجه گرفت که دستگاه‌های اجرایی و عمدتاً نهادهای سیاسی، امنیتی و انتظامی در شهر مشهد مقدس نظیر سپاه پاسداران با توجه به ماموریت محوله در خصوص ساماندهی حاشیه شهر مشهد مطابق با دغدغه مقام معظم رهبری، همواره درگیر مسائل و بحران‌های ناشی از مردم حاشیه‌نشین می‌باشند، که شناسایی وضعیت موجود ورزش در این مناطق و بررسی نقش توسعه و ترویج ورزش بر حل این مشکلات، می‌تواند از شدت این بحران‌ها بکاهد و حاشیه‌نشینان را به سمت جامعه‌پذیری سوق دهد. همچنین از آنجا که حاشیه‌نشینانی یک چالش اجتماعی محسوب می‌شود، فقدان و پایین بودن سطح بهداشت، مسکن، اشتغال، تراکم جمعیت و خدمات اجتماعی و رفاهی در آن مشاهده می‌شود. کمبود خدمات اجتماعی و رفاهی از جمله اماکن ورزشی و تاثیر وجودی آن بر غنی کردن اوقات فراغت حاشیه‌نشینان و همچنین تاثیر آن بر کاهش جرم با توجه به پر کردن اوقات فراغت حاشیه‌نشینان در جهت مثبت، می‌تواند اهمیت انجام تحقیق حاضر را به لحاظ استفاده از نتایج آن، نمایان سازد. همچنین با توجه به تبعات سوء ناشی از حاشیه‌نشینانی به عنوان یکی از معضلات بزرگ اجتماعی که امروزه عاملی در جهت سقوط افراد در ورطه انحراف و بزهکاری و کاهش میزان امنیت اجتماعی است و با توجه به ادبیات و یافته‌های تحقیق مبنی بر نقش توانمندسازی و بهسازی حاشیه‌نشینان از طریق ورزش به عنوان بهترین راهکار جهت مقابله با آسیب‌های اجتماعی در این مناطق، می‌توان ادعان کرد که ترویج و توسعه ورزش به عنوان یکی از ابزارهای توانمندسازی این افراد در اینگونه جوامع بشمار می‌رود.

8. Asadollahi, E. (2019). Designing a Model for the Development and Promotion of Sports for All. Alternative Research Project for Military Service of the Elite Foundation of the Armed Forces. Supervisor: Dr. Hassan Divandari. National Defense University Elite and Top Talent Center. (Persian)
9. Asadollahi, E., keshtidar, M., Heydari, R., Perić, M. (2020). Brand Identity Transfer and Consumers' Sport Commitment in the Iranian Football Premier League: Mediating Role of Promotional and Advertising Tools. *Journal of New Studies in Sport Management*, 1(1), 10-21.
10. Asadollahi, E; Gholami Bidkhani, R; Mahian Jaghargh, A; Yazdani, M. (2020) Research Methods in Physical Education and Sports. Book Tak Publications. First Edition. Mashhad. P. 421. (Persian)
11. Asadollahi, E., & Kafshdar Toosi, T. (2023). Identifying and prioritizing promoting and inhibiting factors in the development of extracurricular volleyball in schools. *Research on Educational Sport*, (), -.
12. Asadollahi, E., Nazari torshizi, A., & Heydari, R. (2023). Causal relationship between the implementation of professional ethics and organizational productivity of sports federations with the mediating role of organizational health and sustainable sports relations with society. *Sport Management Journal*, (), -.
13. Asadzadeh, A; Bagheri, GH, Alidoust ghahfarokhi, E; Saberi, A. (2020). Designing a Strategic Evaluation Model for the Ministry of Sport and Youth Public Plans to Horizon 1404 with Phenomenological Approach. *Contemporary research in sports management*. 9(18), 107-121. (Persian)
14. Askari Kachusenki, J. (2018). Investigating the role of the country's sports media on the promotion of sports in the community of veterans and the disabled. Master Thesis. Supervisor: Dr. Farideh Ganjoui. Faculty of Physical Education, Islamic Azad University, Central Tehran Branch. Tehran. (Persian)
15. Azkia, M; Sarukhani, B; Bigverdi, H. (2009). Comparison of quality of life of women participating in public sports and inactive women in this field (Tehran Region 3). *Journal of Women and Family Studies*. 2 (7): 25-13. (Persian)
16. Bakhtiari, T; Hashemi, H; Seyedi, S, A. (2015). Investigating the Impact of Marginalization on Social Crimes (Case Study of Mashhad). *Journal of Social Order*. 5 (2): 137-162. (Persian)

تشکر و قدردانی

در پایان به رسم ادب، جا دارد از مرکز نخبگان و استعداددهای برتر دانشگاه دفاع ملی و همچنین از معاونت آموزش پاسداری و کارشناسان تربیت‌بدنی فرماندهی کل سپاه و مجموعه تربیت‌بدنی سپاه امام رضا(ع)، همچنین از موسسه آموزش عالی سناباد گلپهار، اداره کل ورزش و جوانان و هیات ورزش‌های همگانی استان خراسان رضوی که در انجام پژوهش حاضر، مساعدت و همکاری‌های لازم را داشتند، تشکر و سپاسگزاری نمایم.

منابع

1. Abbasi Bakhtiari, R. (2011). Study of the Interaction of Sports and Culture, National Conference on Cultural Industries, Its Role in Sustainable Development, Kermanshah, Islamic Azad University, Kermanshah Branch, http://www.civilica.com/Paper-NCCIRSD01-NCCIRSD01_057.html. (Persian)
2. Abedini, S; Talebi, Sh. (2017). Socio-cultural factors related to the tendency of citizens to public sports in Khalkhal. *Journal of Applied Sociology*. 20 (65): 131-144. (Persian)
3. Abioye, A.; Hajifathalian, K. & Danaei, G. (2018). Do mass media campaigns improve physical activity? A systematic review and meta-analysis. *Archives of Public Health*. Pp:1-10.
4. Aghayi, N; Fattahian, N. (2012). Polarization analysis of barriers to sports participation of female athletes and non-athletes using a pyramid model of Crawford barriers: (Case study of teachers in Hamadan). *Quarterly Journal of Sports Management and Motor Behavior*. 2 (4): 41-57. (Persian)
5. Alizadeh, M. (2015). The effect of marginalization on social order and security and effective strategies in its prevention and control. *Kurdistan Province Law Enforcement Quarterly*, 6 (23): 16-1. (Persian)
6. Amiri, M. (2013). Study of social harms caused by marginalization in area 19 of Tehran municipality from the perspective of city managers. *Quarterly Journal of Urban Economics and Management*. 5 (1): 137 - 119. (Persian)
7. Amirfakhriyan, M., Rahnama, M., & Aqajani, H. (2012). Priority of Health Needs of Informal Settlements in Mashhad City Based on Multiple Criteria Spatial Decision of Supporting System. *Geographical Planning of Space*, 2(6), 17-37. (Persian)

17. Seyed Mohseni Bagh Sangani, S. M. (2020). Designing the Pilgrimage Policy Scenarios in Holy Mashhad Based on the Critical Uncertainty Method. *Journal of Razavi Culture*, 8(29), 217-239. (Persian)
18. Fahim Devin, H; Assadollahi, E. (2015). Management of leisure and recreational sports. First Edition. Zarih Aftab Publications. Mashhad. (Persian)
19. Fahim Devin, H., & Asadollahi, E. (2021). Investigating the Mediating Role of Coaches' Sense of Humor in Causative Relation of Transformational (Inspirational) Leadership with Sport Achievement Motivation in Elite Athletes. *Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 8(2), 93-102.
20. Fahim Davin, H., & Asadollahi, E. (2023). Impact of Dominant Culture in Ritual-Heritage Sports on the Development of Social Capital of Urban Communities (Case study: Zurkhaneh sport and wrestling in Khorasan Razavi province). *Research on Educational Sport*, 10(29), 45-66.
21. Fouladian, J; Sohrabi, M; Attarzadeh Hosseini, S, R. Farsi, A. (2009). The Relationship between Sports Participation Motivation and Athletic Students' Sports Bias. *Olympic Quarterly*, No. 4: pp. 40-29. (Persian)
22. Ghafouri, F. (2005). The Role and Position of Social Demand in the Strategic Orientation of Sports, *Harakat Magazine*. 25, 32-45. (Persian)
23. Heydari, R., Asadollahi, E., & Salari, R. (2021). Identifying Effective Solutions to Exit from the Financial Helplessness of Sports Delegations of Khorasan Razavi Province. *Sport Management Studies*, 12(64), 173-206.
24. Heydari R, Asadollahi E. Explaining and Classifying the Effects of Corona Outbreaks on Sports Industry. *JRSM 2021*; 11 (22) :201-225.
25. Hosper, K, Nierkens, V, Valkengoed, I. V, Stronks, K, (2008), Motivational factors mediating the association between acculturation and participation in sport among young Turkish and Moroccan women in the Netherlands. *Preventive Medicine*. No: 47. Pp: 95-100.
26. Hosseinzadeh Yazdi, Saeed; Yaqoubi, Ali (2020). Investigating the causes and consequences of marginalization in the country's metropolises (Mashhad city case study). *Development Strategy Quarterly*. 16(4): 66-32. (Persian)
27. Imani, B; Elahi, A; Akbari Yazdi, H. (2015). INVESTIGATE BARRIERS TO PARTICIPATION OF WOMEN AND GIRLS ON RECREATIONAL SPORT ACTIVITIES ON TEHRAN CITY. *Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences*. 12(2): 13-25.
28. Jafari Nasab, M; Moin Fard, M R; Bansbardi, A; Shushi Nasab, P. (2016). A Study of Sports Functions with the Approach of Sports Development, The Second National Conference on New Sciences and Technologies of Iran, Tehran, Association for the Development and Promotion of Basic Sciences and Technologies, [http://www.civilica.com/Paper -PFCONF02-PFCONF02_067.html](http://www.civilica.com/Paper-PFCONF02-PFCONF02_067.html). (Persian)
29. Javanmard, K; Nawabakhsh, M. (2016). Sociological study of the function of sport on social cohesion in Iran in the eighties (Case study of Kerman (Iranian Social Science Studies. 11 (41): 37-53. (Persian)
30. Khodadad Kashi, F; Karimnia, E. (2016). Investigating the Impact of Economic and Social Factors on the Sports Success of Countries in the Olympic Games (1996-2012). *Quarterly Journal of Economic Modeling Research*. No. 25: pp. 71-55. (Persian)
31. López Manuel Gómez-, Antonio Granero Gallegos and Antonio Baena Extremera. (2017), Perceived barriers by university students in the practice of physical activities, *Journal of Sports Science and Medicine*. No: 9. Pp: 374-381.
32. Mehdizadeh, R; Andam, R. (2018), Strategies for the development of public sports in Iranian universities, *Journal of Sports Management*, 2 (4): 15-15. (Persian)
33. MedadiNansa, E., Ghafouri, F., Shahlaee Bagheri, J., Keshkar, S. (2022). Developing a model of social development through educational sport. *New Trends in Sport Management*. 9(35), 133-147. (Persian)
34. Moeinodini, J; Sanatkah, A. (2012). Socio-Cultural Factors Affecting Citizens' Tendency to Public Sports) Case Study: Shahrekerman (*Journal of Urban Studies*, 2 (3): 178-149. (Persian)
35. Moradi, M; Goodarzi, M; Honari, H; Rahimi, M. (2018). Investigating the situation of sports media in the development and promotion of championship sports components. *Quarterly Journal of Research in Sports Management*. 2 (1): 13-30. (Persian)
36. Motameni, A; Hemmati, A; Moradi, H. (2014). Identifying and Prioritizing Barriers to Women's Advancement in Sports Activities, *Journal of Sports Management*, No. 24: pp. 130-111. (Persian)
37. Parsaju, A; Javadipoor, M; Zareian, H. (2019). Identify the Strategies of social participation in sport for all in Iran. *Contemporary research in sports management*. 8 (16), 13-28. (Persian)
38. Parsamehr, M. (2011). Investigating the motivations related to continuous participation

- in sports activities among physical education students (Case study: Physical education students of Yazd University). *Journal of Sports Science*. 7 (13): 106-93. (Persian)
39. Pooja Sawrikar, Kristy Muir (2019), "The myth of a 'fair go': Barriers to sport and recreational participation among Indian and other ethnic minority women in Australia", *Sport Management Review*. No: 13. Pp:355-367.
  40. Qahramani, Javad. Moharramzadeh, Mehrdad. Saeedi, Shahram. (2013). Investigating the Inhibitory Factors Affecting the Participation of Female Teachers in Three Levels of Education in Sports Activities in Marand, *Journal of Sports Management*, 2 (6): 57-66. (Persian)
  41. Qara, M, A, Gholipoor, N; Anet, Z. (2016). Investigating the Role of Mass Media in Al-Zahra University Students' Tendency to Public Sports, *Communication Management in Sports Media*, 1 (2): 39-44. (Persian)
  42. Qayami Rad, A. (2018). Investigating marketing strategies for promoting and developing sports in Iran. *Movement Research Quarterly*. No. 39: pp. 175-192. (Persian)
  43. Razavi, S, M H; Dosti, M; Qasemi Siani, M. (2017). The role of mass media in people's tendency to mass sports with emphasis on physical fitness. *Applied research in sports management*. 4 (1): 77-81. (Persian)
  44. Rodolfo Iván Martínez-Lemos, Anna María Puig-Ribera, Oscar García-García, (2010), Beigyand and Amirtash Perceived Barriers to Physical Activity and Related Factors in Spanish University Students *Open Journal of Preventive Medicine, Journal of Sports Science and Medicine*. No: 9. Pp: 374-381.
  45. Roozbani, M. (2002). Comparison of some characteristics of women participating in public sports in Tehran (parks, clubs and foothills), Master Thesis. Supervisor: Dr. Ali Zarei. Faculty of Physical Education, Islamic Azad University, Tehran Branch. (Persian)
  46. Samiunia, Mona. Peymanzad, Hussein. Javadipour, Mohammad. (2013). Strategic pathology of public sports in Iran and presentation of development strategies based on SWOT model, *Journal of Sports Management*, No. 20: pp. 238-221. (Persian)
  47. Saxena R, Borzekowski DL, (2018), phsical activity levels among urban adolescent female, *Journal podiatry Abduls gynecology*. 15(3): 279-284.
  48. Shabani, A; Rezaei Sufi, M. (2018). Investigating the effect of media on public and recreational sports. *Communication management in sports media*. 3 (9): 24-29. (Persian)
  49. Shahbazi, M; Shabani Moghaddam, K; Saffari, M. (2013). Public Sports (Necessity, Obstacles and Strategies), *Quarterly Journal of Parliament and Strategy*, 20 (76): 45-59. (Persian)
  50. Sharifi, A., Abdollahi, N., & Dehghan Ghahfarokhi, A. (2021). Investigation to the effect of sport in decreasing the social deviations (case study: Shahr e Kord's second high school students). *Sport Management Journal*. 12(4), 1187-1201. (Persian)
  51. Shiraza, M., Asadollahi, E., & marefati, A. (2023). Identification and ranking of factors affecting the marketing of handball sports in schools. *Sport Management Studies*, (), -.
  52. Van Tuyckom, C, (2018), Sport for All: Fact or fiction? Individual and crossnational differences in sport participation from a European perspective, Submitted in partial fulfillment of the requirement for the degree of Doctor in Sociology and social sciences department of sociology, Gent University.
  53. Vassiliou, Andrulla. (2014). Gender Equality in Sport Proposal for Strategic Actions. 2014 – 2020"Uropean commiison sport. PP24-28.